

บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต THE SCENARIO ON EDUCATIONAL ADMINISTRATION ROLE OF MAYOR

เอกพันธ์ อินทร์ใจเอื้อ¹

EKAPHAN INJAIEUAR

ประเสริฐ อินทร์รักษ์²

PRASERT INTARAK

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบ EDFR เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 นายกเทศมนตรีที่ได้รับรางวัลผู้บริหารท้องถิ่นดีเด่นด้านการบริหารจัดการศึกษา กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารในระดับกำกับนโยบายทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารในระดับปฏิบัติการของท้องถิ่น กลุ่มที่ 4 นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการศึกษา รวมทั้งสิ้น 17 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ฐานนิยม มัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต ประกอบด้วย 6 บทบาท ได้แก่ 1) บทบาทด้านบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยนายกเทศมนตรีจะต้องวางแผนและกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาที่ชัดเจน และมีความเป็นธรรมในการบริหารจัดการ 2) ด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษาสมัยใหม่ โดยส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการศึกษา ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน สร้างทักษะการเรียนรู้ให้ทันยุคศตวรรษที่ 21 โดยยึดศักยภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ปรับการจัดการศึกษาคู่ขนานกับสายอาชีพและกีฬา 4) ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคมยุคใหม่ โดยมีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา ให้อิสระกับคณะกรรมการสถานศึกษาและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยสร้างครูมืออาชีพ สนับสนุนความก้าวหน้าในอาชีพและใช้กระบวนการวิจัยช่วยการพัฒนา และ 6) ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้เกิดองค์กรแห่งความสุข โดยมีการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา จัดหาบุคลากรสนับสนุนการทำงานของครู จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : บทบาทการบริหารจัดการศึกษา/นายกเทศมนตรี

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purpose of this study was to find out the scenario on educational administration role of mayor which apply ethnographic delphi future research. The instruments for collecting the data composed of 1) In-depth interview form, 2) opinionnaire form. The jury of experts were group 1, the mayor who got the best award on educational administration, group 2, the local education policy maker level, group 3, the local administrators, group 4, the educational experts, in a total of 17 experts. The statistical treatment used frequency, percentage, mode, median and interquartile range.

The findings of this research were shown that the scenario on educational administration role of mayor composed of 6 roles: 1) Strategic management role where the mayor should plan and policy setting on education, and fare in management, 2) education modernizing supporter role where the mayor should provide new technology for educational management and improve curriculum and instruction based on 21st century skill of learning, 3) change agent role where the mayor should accept the stakeholder opinions which local identity, and provide the parallel education between vocational education and sport, 4) participation supporter role where the mayor should decentralize of power to school and school board and also supporting the local resources, 5) personal development role, where the mayor should develop professional teacher, career supporter which based on the research and development, and 6) morale supporter for a happiness work place role where the mayor should provide the opportunity and equity of education, staff supporting and appropriate budgeting.

Keywords: THE SCENARIO ON EDUCATIONAL ADMINISTRATION / THE MAYOR

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบ เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการ เปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลกควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญ กับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีด ความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้

ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรง กดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดัน ภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคม คุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและ อนาคต(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1)

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยมี วิวัฒนาการทางด้านการบริหารจัดการศึกษามาโดย ลำดับ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีบริหาร จัดการศึกษาให้เข้ากับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง ของบ้านเมือง ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับ การยอมรับให้ดำเนินการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น มีการออก

กฎหมายมารองรับอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายฉบับ อาทิเช่น 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ให้กระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษา ของ องค์กร ปกครอง ส่วน ท้องถิ่น 2) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 หมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ ในมาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ 4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ 5) การสาธารณูปการ 6) การส่งเสริมการฝึกและประกอบอาชีพ 7) การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว 9) การจัดการศึกษา ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่มีข้อเสนอในการพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาไทย ใน 10-20 ปี ข้างหน้าเป็นฐานการพัฒนาคนไทยและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนที่สุดในระยะยาวควรปรับระบบการบริหารและการจัดการศึกษา จากการศึกษาที่เป็นหน้าที่ของรัฐแต่เพียงผู้เดียว โดย 1) ระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน เปลี่ยนเป็นการศึกษาที่เป็นหน้าที่ของประชาชนที่มีรัฐเป็นผู้สนับสนุน โดยกระจายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน เอกชนและสถาบันทางสังคม เป็นผู้จัด ในลักษณะการจัดการศึกษาโดยใช้พื้นที่หรือชุมชนเป็นฐาน โดยหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนและติดตามประเมินผลอย่างเข้มข้น ฯลฯ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 17-18) อย่างไรก็ตามยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระดับจังหวัดและระดับตำบลบางแห่งของไทยที่มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความตั้งใจในการพัฒนาการศึกษาและหรือชุมชนที่ตื่นตัวเข้มแข็งก็สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพแข่งขันกับสถาบันการศึกษาที่จัดโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ แต่ยังเป็นส่วนน้อยเมื่อพิจารณาบริบทของทั้งประเทศ แต่ถ้ามีการส่งเสริมพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนอย่างจริงจังก็จะเป็นแนวทางที่จะปฏิรูปการจัดการศึกษาให้ได้ผลดีขึ้นทางหนึ่ง(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 : 37) ประกอบกับมีผลการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สรุปปัญหาของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า 1) คุณภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย (1) คุณภาพผู้เรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผู้เรียนบางส่วนอ่านและเขียนไม่คล่อง แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีมารยาท มีความเคารพ และเสียสละทำประโยชน์เพื่อชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของผู้เรียน (2) คุณภาพครู ผู้บริหารและกระบวนการจัดการศึกษา สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตามศักยภาพของผู้เรียน ใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชนมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งเชิงวิชาการและการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (3) การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษามากขึ้นและ 2) ความเสมอ

ภาคในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคระดับมากที่สุด มีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเยาวชนและประชาชนทุกระดับ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ และคณะ, 2554 : 84-87)

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ดังนี้ อาคม วัตรสง (2547 : 71) กล่าวว่า บทบาทหมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติที่ผู้ครองตำแหน่งควรประพฤติปฏิบัติ ฮอก (Hoog, 1998 : 150) ให้ความหมายว่าบทบาท หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่คนคาดหวังว่าผู้ครองตำแหน่งในกลุ่มหรือในองค์กรจะต้องแสดงหรือปฏิบัติ นอกจากนี้นักวิชาการยังได้แบ่งประเภทของบทบาทได้ดังนี้ โรบบินส์ (Robbins : 1996) กล่าวว่า บทบาทสามารถจำแนกได้เป็น 1) บทบาทเฉพาะสถานะ เป็นทัศนคติที่ชัดเจนและการแสดงพฤติกรรมที่คงเส้นคงวาของบุคคลในบทบาทใด บทบาทหนึ่ง 2) บทบาทที่รับรู้ เป็นทัศนคติของบุคคลที่เข้าใจหรือเชื่อว่าเขาควรจะทำอะไร แคไหนและอย่างไร ในสถานการณ์นั้น ๆ 3) บทบาทที่คาดหวัง เป็นความเชื่อของบุคคลอื่นที่เชื่อว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพนั้น ๆ ควรปฏิบัติอะไร อย่างไร แคไหนภายใต้สถานการณ์หนึ่ง ๆ 4) บทบาทที่ขัดแย้ง เป็นสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญกับบทบาทที่คาดหวังที่หลากหลายในเวลาเดียวกันและการปฏิบัติบทบาทหนึ่งอาจไปขัดแย้งกับอีก บทบาทหนึ่งก็ได้ ยุคส์ (Yukl สืบค้นออนไลน์ : 2018) แบ่งลักษณะของบทบาทของผู้บริหารโดยยึดพฤติกรรมการบริหาร ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ ได้แก่ บทบาทการสร้างเครือข่าย ความสัมพันธ์ บทบาทในการให้การสนับสนุนและ บทบาทการจัดความขัดแย้งและการสร้างทีมงาน 2) กลุ่มบทบาทในการให้และเสาะหาข้อมูล ได้แก่ บทบาทการติดตาม บทบาทการให้ข่าวสารข้อมูลและ บทบาทการสร้างความคิด 3) กลุ่มบทบาทในการตัดสินใจ ได้แก่ บทบาทในการวางแผนและจัดองค์การ บทบาทการปรึกษาและการมอบหมายงานและบทบาท

ในการแก้ปัญหา 4) กลุ่มบทบาทในการใช้อิทธิพล ได้แก่ บทบาทการสร้างแรงจูงใจและบทบาทการประกาศเกียรติคุณและการให้รางวัล นอกจากนี้ มงคล นาฏกระสูตร (สืบค้นออนไลน์ : 2561) สรุปบทบาทของบุคคลไว้ ดังนี้ 1) บทบาทตามบทบัญญัติ เป็นข้อกำหนดและภาระงานตามกฎหมายหรือนโยบายที่มักเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการ 2) บทบาทในอุดมคติ เป็นบทบาทที่กำหนดขึ้นโดยหลักเกณฑ์ที่ไม่เป็นทางการจากรายาท ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งหนึ่ง ๆ ทางสังคมให้บุคคลยึดถือปฏิบัติ 3) บทบาทที่แสดงออกจริง หรือได้มีการปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมที่บุคคลประพฤติปฏิบัติหรือกระทำจริง โดยได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ ทางสังคมจากคุณลักษณะส่วนบุคคล 4) บทบาทที่บุคคลรับรู้และเข้าใจ เป็นบทบาทในระดับปัจเจกบุคคล เป็นความเข้าใจหรือเป็นทัศนคติของบุคคลที่เชื่อว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร แคไหนในสถานการณ์หนึ่ง ในขณะที่ เกทเซลส์และกูบา (Getzels and Guba, สืบค้นออนไลน์ : 2561) กล่าวว่า ในระบบสังคมหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย 1) ด้านสถาบันมิติ ได้แก่ สถาบันบทบาทตามหน้าที่ และความคาดหวัง โดยสถาบันจะกำหนดบทบาท หน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ ให้บุคคลปฏิบัติ มีกฎและหลักการอย่างเป็นทางการ ส่วนความคาดหวังเป็นความคาดหวังที่สถาบันหรือบุคคลภายนอกคาดว่าสถาบันจะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย 2) ด้านบุคลามิติ ได้แก่ บุคลากรแต่ละคน บุคลิกภาพและความต้องการส่วนตัว ซึ่งบุคลากรแต่ละคนที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้น จะมีวัฒนธรรมย่อยที่ครอบคลุมต่างไปจากวัฒนธรรมโดยรวม มีความแตกต่างปะปนกันอยู่และมีธรรมเนียมของแต่ละบุคคลเป็นอิทธิพลครอบงำอยู่และมีความต้องการที่แตกต่างกันไปนอกจากนั้นยังมีค่านิยมของตนเองครอบคลุมอยู่ การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ ซึ่งส่งผลโดยอ้อมในการเพิ่ม

ศักยภาพด้านการแข่งขันของประเทศ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทรอบด้านที่เปลี่ยนแปลงไป

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์ปัจจุบันในโลกศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าและการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้โลกทั้งหมดเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็วทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันกับสภาวะการณ์ โลกที่เปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ โดยต่างมีความเห็นพ้องตรงกันว่าการศึกษาเป็นบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพเพื่อสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้และเป็นฐานหลักของการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างรอบด้าน ผ่านกระบวนการศึกษาและเรียนรู้ให้เหมาะสมและก้าวทันกับสภาวะการณ์โลกศตวรรษที่ 21 รวมถึงสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันและอนาคตต้องปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ มีความยืดหยุ่นสร้างสรรค์ ทำหาย ขั้วข้อและเดินหน้าสู่การสร้างพัฒนาและเตรียมความพร้อมสมรรถนะของคนไทยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมในโลกศตวรรษที่ 21 ที่เป็นผู้มีความรอบรู้ มีความสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา สร้างสรรค์และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งมีทักษะ ความถนัด ความชำนาญที่จำเป็นและสำคัญในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557 : 1, 42-48)

ปัจจุบันปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้เข้ามาเป็นบทบาทต่อการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ มากขึ้นทุกขณะ ในภาคธุรกิจพยายามทุกวิถีทางในการได้มาซึ่ง ความสามารถและความได้เปรียบทางการแข่งขัน ส่วนในภาครัฐต้องพยายามปรับปรุงการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อ

ตอบสนองต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามเป้าหมายการดำเนินงานให้ได้มากที่สุด ผู้บริหารองค์กรในปัจจุบันต้องหันมาทบทวนถึงกลยุทธ์หรือวิธีการที่ใช้ในการดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพและความเหมาะสมต่อสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงใด ผู้บริหารขององค์กรก็ต้องเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจทางด้านการกลยุทธ์อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถขององค์กร ทำให้ปัจจุบันแนวคิดทางด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ซึ่งการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการรวบรวมเอาความรู้และทักษะต่างๆ ที่ได้ศึกษามาหล่อหลอมและรวมเข้าไว้ด้วยกันและทำให้มองเห็นถึงภาพรวมของวิชาต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์และการตัดสินใจ เพื่อให้องค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายทั้งในระดับวิสัยทัศน์ กลยุทธ์และวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในที่สุด (วรจรงค์นา ผลประเสริฐ, 2542 : 5-6) การจัดการศึกษาของท้องถิ่น กฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทดำเนินการจัดการศึกษาตามกรอบนโยบายที่กำหนดโดยยึดแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแผนแม่บทในการบริหารจัดการ และกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาท้องถิ่นไว้ดังนี้ 1) ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งรัดจัด การศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย 2) ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ 3) ด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พัฒนาคูณภาพและมาตรฐานและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา 4) ด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา จัดระบบบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ 5) ด้านครู คณาจารย์

และบุคลากรทางการศึกษา วางแผนงานบุคคลเพื่อใช้ในการประสานข้อมูล มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง 6) ด้านหลักสูตร ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดสาระหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับความเป็นไทย เป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ 7) ด้านกระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ โดยถือผู้เรียนเป็นสำคัญ 8) ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล 9) ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 10) ด้านการส่งเสริมกีฬานันทนาการและกิจกรรมเด็กและเยาวชน ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการด้านกีฬานันทนาการ แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบบริการแก่เยาวชน 11) ดำเนินการส่งเสริมอาชีพ สนับสนุนช่วยเหลือให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น 12) ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น บำรุงรักษา ส่งเสริมและอนุรักษ์สถาบันชาติ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551 : 5)

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 ในมาตรา 48 เตรส (6) กำหนดให้นายกเทศมนตรีปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่

ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 250 บัญญัติไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนั้นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติถึงอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการจัดการศึกษาไว้ดังนี้ ในหมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ มาตรา 16 บัญญัติไว้ว่า ให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้ (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ (4) การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ (5) การสาธารณูปการ (6) การส่งเสริม การฝึกและการประกอบอาชีพ (7) การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว (9) การจัดการศึกษา ฯลฯ จะเห็นได้ว่าทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนตามความพร้อมของเทศบาลและเป็นไปตามความต้องการของประชาชน ดังนั้นนายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดของเทศบาลจึงมีอำนาจและหน้าที่

บริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามความพร้อมและบริบทของพื้นที่

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง 2) เทศบาล 2,442 แห่ง 3) องค์การบริหารส่วนตำบล 5,332 แห่ง กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา รวมทั้งสิ้น 7,852 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สืบค้นออนไลน์ : 2561) มีจำนวนสถานศึกษาจำนวน 1,632 แห่ง จำนวนนักเรียน 732,596 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559 : 4) ซึ่งส่วนใหญ่ของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะอยู่ที่เทศบาลเนื่องจากก่อตั้งมานานและมีความพร้อมในการบริหารจัดการศึกษาในทุกด้าน ดังนั้นนายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดของเทศบาลจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาเพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงาน หากนายกเทศมนตรีมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและอำนาจหน้าที่ มีภาวะความเป็นผู้นำที่ดี มีความรอบรู้ในด้านการบริหารจัดการและมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวนโยบายได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อทราบบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต” มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) โดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบสำหรับข้อคำถามการวิจัยที่ว่าบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตควรเป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย

ในขั้นตอนการจัดเตรียมโครงการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย อำนาจหน้าที่ ทฤษฎีการบริหารจัดการศึกษาและทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาวรรณกรรมต่างๆ ได้แก่ เอกสาร ตำรา วารสาร ข้อมูล สถิติ รายงานของหน่วยงานต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการและการบริหารจัดการศึกษาเพื่อนำมาจัดทำโครงร่างงานวิจัย กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยขอคำแนะนำและความเห็นในการจัดทำโครงร่างงานวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเสนอขออนุมัติโครงร่างงานวิจัยต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) ในการวิเคราะห์บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต ดังนี้คือ

1. ทำการศึกษาวเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต จากแนวคิด ทฤษฎีวรรณกรรม บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนเอกสารและสื่อข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ในรอบที่ 1 โดยใช้วิธีคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงตามเกณฑ์ (Critical Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นายกเทศมนตรีที่ได้รับรางวัลผู้บริหารท้องถิ่นดีเด่นด้านการบริหารจัดการการศึกษา กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารในระดับกำกับนโยบายทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารในระดับปฏิบัติของท้องถิ่น กลุ่มที่ 4 นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญตอบได้อย่างเต็มที่เพื่อได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ที่สุด

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และพัฒนาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต ที่มีโครงสร้างจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานี้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. ส่ง แบบ ส อ บ ถ า ม ค ว ม คิ ด เ ห็ น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ชุดเดิม จำนวน 17 คน ในรอบที่ 2 และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 2 - 3 มาทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของแต่ละข้อคำถามเพื่อให้ทราบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันหรือไม่ ขั้นตอนนี้เป็นารหาฉันทามติ (Consensus)

จากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นผู้ศึกษาวิจัยจะนำความคิดเห็นที่ผ่านฉันทามติ (Consensus) ของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ มาสรุปเป็นบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้ บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วยบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตจำนวน 15 บทบาท ได้แก่ นายกเทศมนตรีจะต้องบริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและทันสมัย นำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษา และกำหนดนโยบายและทิศทางการศึกษาตามบริบทให้ทันยุคสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมีอาชีพ มีการติดตามและช่วยเหลือให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามมาตรฐานการศึกษา

2) ด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษาสมัยใหม่ ประกอบด้วยบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตจำนวน 14 บทบาท ได้แก่ นายกเทศมนตรีจะต้องบริหารจัดการศึกษาโดยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เน้นความคิดสร้างสรรค์ สร้างลักษณะนิสัยที่ดี มีทักษะการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทในยุคศตวรรษที่ 21

3) ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตจำนวน 7 บทบาท ได้แก่ นายกเทศมนตรีจะต้องบริหารจัดการศึกษาโดยปรับกระบวนทัศน์มุ่งให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษา แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ยอมรับและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นและร่วมกันตัดสินใจ

ให้ความสำคัญในด้านเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ

4) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคมยุคใหม่ ประกอบด้วยบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตจำนวน 10 บทบาท ได้แก่ นายกเทศมนตรีจะต้องบริหารจัดการศึกษาโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กระจายอำนาจในการตัดสินใจและให้อิสระให้ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ให้ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้เพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น นำเสนอข้อมูลด้านการศึกษาอย่างรอบด้าน

5) ด้านการพัฒนาบุคลากรโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วยบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตจำนวน 9 บทบาท ได้แก่ นายกเทศมนตรีจะต้องบริหารจัดการศึกษาโดยส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตามยุคสมัย เป็นครูมืออาชีพ มีความรู้คุณธรรม ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการจัดการศึกษาทำงานเป็นทีม

6) ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้เกิดองค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วยบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตจำนวน 7 บทบาท ได้แก่ สร้างความเสมอภาคในการจัดการศึกษา มีธรรมาภิบาล จัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาอย่างพอเพียง จัดบุคลากรช่วยในงานธุรการ แบ่งเบาภาระครูในการทำงานอื่น ประสานแผนการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต ได้พบผลการวิจัยตามแนวความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญมีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต ตรงกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ว่า บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตเป็นบทบาทเชิงพหุ ประกอบด้วยบทบาทจำนวน 6 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ 2) ด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษาสมัยใหม่ 3) ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคมยุคใหม่ 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ 6) ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้เกิดองค์กรแห่งความสุข ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ความจำเป็นและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้ต้องมีการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามไปด้วย จะต้องนำการบริหารจัดการศึกษาเชิงกลยุทธ์เข้ามาช่วยโดยต้องวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค กำหนดเป้าประสงค์ พันธกิจ ขององค์กร แล้วนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ เพื่อที่จะทำให้บรรลุสู่เป้าประสงค์นั้น ซึ่งกลยุทธ์นั้นผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจและยอมรับซึ่งจะเกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมที่จะต้องสร้างขึ้น นำส่งกลยุทธ์ดังกล่าว ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการประเมินกลยุทธ์ที่นำไปปฏิบัติว่าได้ผลอย่างไร สามารถควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Abbass,F.Alkhafaji ที่ว่า กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และ 4) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของนายกเทศมนตรีและอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นตอน โดยผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่าเหมาะสมกับองค์การและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง อันจะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรได้ นอกจากนั้นการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือสำคัญของนายกเทศมนตรีเพราะการจัดการเชิงกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับอนาคตในระยะยาวขององค์การทั้งหมดจะนำไปสู่การเพิ่มโอกาสของความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การ นอกจากนี้ การส่งเสริมการจัดการศึกษาสมัยใหม่ถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้

เนื่องจากความความก้าวหน้าและพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สอดคล้องกับแนวคิดจากบทวิเคราะห์เรื่อง การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21 จากการจัดประชุมวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาโดยนำเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย ที่จะต้องสร้างผู้เรียนให้มีความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จัดสภาพแวดล้อมและสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนั้น นายกเทศมนตรีจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกทำให้ต้องมีการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้ก้าวทันกับยุคสมัยและต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอีกด้วย สอดคล้องผลการวิจัยของ พิษณุณัฐา พรหมศิลป์และคณะ ในงานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 ที่พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นต้องเป็นผู้พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ขององค์กรหรือสังคม สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคมยุคใหม่นั้น นายกเทศมนตรีต้องยอมรับและจัดให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ตลอดจนร่วมกันตัดสินใจในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายจำเป็นที่จะต้องให้ทุกฝ่ายบูรณาการร่วมกันในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับระเบียบในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของสำนักนายกรัฐมนตรีที่ว่าองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ในข้อหลักการมีส่วนร่วมซึ่งจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารและการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน ส่วนการพัฒนาบุคลากรโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ ที่เห็นว่านายกเทศมนตรีควรมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นครูมืออาชีพโดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้ของครู ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงในโลกทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจน

เทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ OECD และ UNESCO เกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยว่า ควรมีการปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครูทั้งระบบ มีพัฒนาครูโดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของวิชาชีพครู (Professional Learning Community) ครูควรได้รับการพัฒนาให้รู้เท่าทันและสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้มากขึ้น เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเองของครูและในด้านการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้เกิดองค์กรแห่งความสุข นายกเทศมนตรีจะต้องให้ความช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความสุขในการปฏิบัติหน้าที่อันจะส่งผลต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก อาชีพครูเป็นอาชีพที่สร้างคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีทักษะที่จะใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวในอนาคต หากครูไม่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมืออาชีพแล้วการที่จะสร้างคนให้เป็นที่ต้องการได้ยาก ครูจึงต้องเสียสละเป็นอย่างมาก จึงต้องสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีความสุข สอดคล้องผลการวิจัยของ ปาณิสรา ตรีสศรี ในงานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ควรยกย่องชมเชยให้กำลังใจหรือให้รางวัลเมื่อมีผลงานที่เกิดกับองค์กรเพื่อให้มีกำลังใจปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคตในครั้งนี้ ได้ค้นพบบทบาทการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีที่เป็นองค์ความรู้และเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีในอนาคต ตลอดจนผู้บริหารท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ดำเนินการการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กระทรวงมหาดไทย ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษากับกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงศึกษาธิการต้องมีความเข้าใจในบริบทของการจัดการศึกษาท้องถิ่นอย่างแท้จริง สิ่งที่สำคัญคือ ต้องให้เทศบาลมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากเทศบาลมีพื้นที่ทั่วประเทศทำให้บริบทการจัดการศึกษาของเทศบาลตามความต้องการของประชาชนมีรูปแบบที่หลากหลาย ประกอบกับผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลส่วนใหญ่จะรองรับผู้เรียนที่ขาดโอกาส ไม่ค่อยมีความพร้อมในการศึกษา หากไม่ใส่ใจดูแลอย่างใกล้ชิดอาจก่อให้เกิดปัญหาในอนาคต นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุง กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของเทศบาลบรรลุเป้าหมายตามที่กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการตลอดจนรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ในขณะเดียวกัน นายกเทศมนตรีต้องปรับ กระบวนทัศน์ในการทำงานมองเรื่องการศึกษาเป็นหัวใจ

ที่สำคัญที่สุดของความยั่งยืนของชุมชนและสังคมวางแผนการศึกษาระยะยาวให้ทันยุคปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ยึดศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ๆที่ใช้ปฏิบัติงาน จัดสวัสดิการให้บุคลากรได้รับความเป็นธรรม มีธรรมาภิบาลในการบริหารงาน เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นร่วมแก้ปัญหาและร่วมตัดสินใจ หากนำข้อค้นพบดังกล่าวที่ได้จากการวิจัยไปสู่การปฏิบัติจะทำให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่นเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของนายกเทศมนตรีที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559) รายงานการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2559.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. สรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา. เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2561 สืบค้นจาก www.dla.go.th

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 . กรุงเทพฯ. : พิษณุเกล้า พรหมศิลป์ และคณะ.

(2558) บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 3 ฉบับที่ 2.

พิชิต ฤทธิ์จัญญ และคณะ.วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. (2554) การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1,2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2554).

มงคล นาฏกระสูตร. ทฤษฎีสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม2561 สืบค้นจาก <http://www.lesrners.in.th/file/drwattana/>

- วรางคณา ผลประเสริฐ. (2542) การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการบริหารโรงพยาบาล. มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552) รายงานการวิจัย เรื่อง ภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10 - 20 ปี. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557) การประชุมสัมมนาทางวิชาการระหว่างประเทศ ประจำปี 2557 เรื่อง “การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21”. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559) รายงานการวิจัย เรื่อง สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร”. กรุงเทพฯ.
- สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. (2551) “แผนพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- อาคม วัชโรสง. (2547) หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา.
- Egon Guba Jacob W. Getzels. Role Theory : One Model For Investigating The Student-Teaching Process. accessed on 10 December 2018 from mje.mcgill.ca > article > viewFile
- F.Alkhafaji Abbass.(2003) Strategic Management Formulation, Implementation, and Control in a Dynamic Environment. New York: Haworth Press.
- Gary A. Yukl. Yukl's Integrating Taxonomy of Managerial Behavior. accessed on 1 November 2018 from <http://www.nrru.ac.th/article/leadership/>
- Michael A. Hoog. (1998) Social Psychology. Texas: Argus Communications A Division of DLM.
- S.P. Robbins. (1996) Organization Behavior. New Jersey: Prentice Hall.